

Jaderné elektrárny nejsou řešením pro krizi klimatu

Letošní jaro bylo po mnoha letech bohaté na srážky a teplotami nám pamětníkům připomnělo jara z doby před dvaceti, třiceti léty. Poslední dobou teploty v tomto období totiž připomínaly spíš léto a v období léta se vyskytovala extrémní vedra a srážek bylo pomálu. V této souvislosti asi máme všichni ještě v živé paměti roky 2015 a 2016. V následujících letech pak bylo v zimě málo sněhu – nejméně v letech 2019 a 2020, což v důsledku vedlo k tomu, že například v květnu 2020 byla hladina Vltavy v Praze pod dlouhodobým normálem a s průtokem na historickém minimu. Teprve následující deštivé měsíce situaci zlepšily. V letech 2015 až do jara 2020 postihlo hydrologické sucho většinu povodí řek i na Moravě. V minulém vydání našeho občasníku Ztuha jsme otiskli fotky řeky Jihlavy pod elektrárnou Dukovany z počátku jara, ze kterých bylo patrné, že stav vody je hluboko pod normálem.

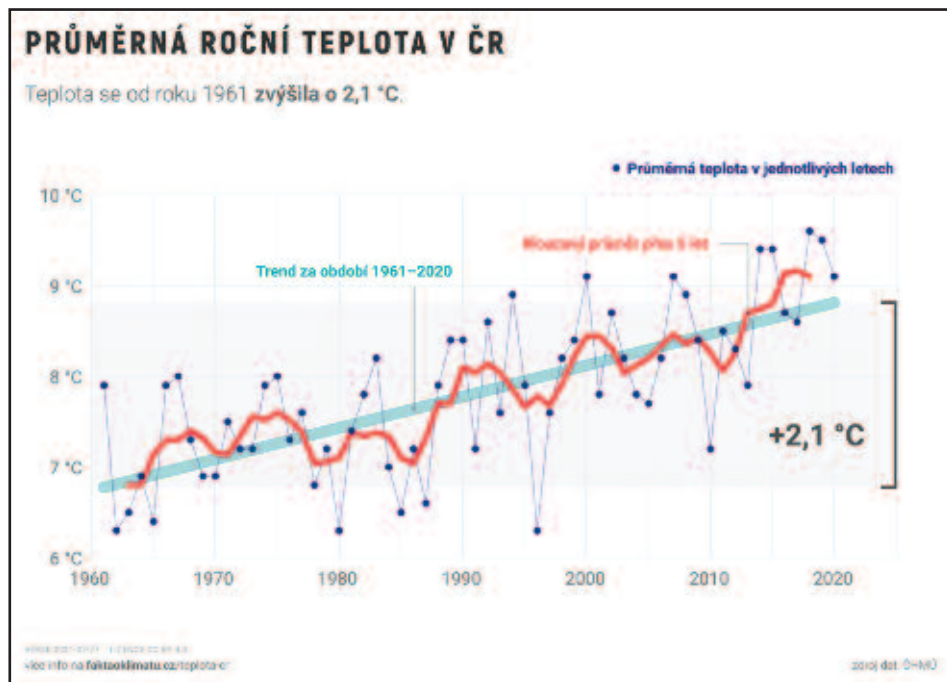
Letos je vody dostatek, od loňska se díkybohu doplňují i zásoby podzemních vod, což vidíme i v našich studnách a taky u studánek, kde leckteré prameny, které byly v roce 2019 vyschlé, jsou od loňského postupného nasycování zase vydatné. Jenže toto období po čase opět vystřídá období sucha. A to u nás může nakonec převládnout, jak naznačují klimatické modely pro Českou republiku pro období následujících

100 let. Problémem přitom nemusí být nedostatek srážek (ten ještě může situaci významně zhoršit), ale vyšší výpar vody vlivem rostoucích teplot. Průměrná roční teplota v České republice narostla za posledních 60 let o 2,1 °C, v červenci a srpnu dokonce o 2,5 °C. Stejný nárůst jako v letních měsících je zaznamenán i v lednu, ve kterém ubývá mrazivých dnů, které byly dosud pro toto období obvyklé. Je jisté, že klima se mění a problém budoucího sucha by tedy neměl být odsunut mimo naši pozornost, i když aktuálně je u nás vody dost. Sucho je fenomén, který se bude vyvíjet postupně a geomorfologické podmínky České republiky jsou z hydrologického hlediska svým způsobem předurčující. Sice u nás pramení mnoho řek, ale žádná velká k nám nepřitéká a všechna voda, která zde naprší nebo vyvěrá, oteče pryč. Jsme jediným státem v Evropě, do kterého žádná voda nepřitéká. Česká republika bývá proto označována za „střechu Evropy“.

Kde se u nás spotřebuje nejvíce vody?

Nejvíce je to v energetice. Na druhém místě je spotřeba v domácnostech, na třetím ve zpracovatelském průmyslu a teprve na čtvrtém místě je zemědělství. Energetické firmy sice investují velké peníze do technologií na omezení

(pokračování na straně 2)

zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav

Česko se nechce vzdát plánů na stavbu nových jaderných bloků. Soustřeďuje se na lokalitu Dukovany, ale stavět chce i v Temelíně. Legislativa je již připravena – poslanci a senátoři schválili zákon o podpoře nízkouhlíkových zdrojů – tzv. Lex Dukovany a tento zákon podepsal i prezident. Z účasti na stavbě byly kvůli bezpečnostním rizikům vyřazeny Rusko a Čína. Nový zákon umožňuje, že investice do jádra v budoucnu zaplatí daňoví poplatníci či spotřebitelé elektřiny.

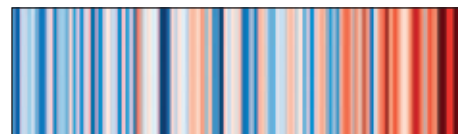
V současnosti probíhá řízení k umístění dvou nových jaderných bloků v Dukovanech. Již od počátku provází tento proces řada pochybností. Proběhl sice proces posouzení vlivu na životní prostředí (EIA) ukončený souhlasným stanoviskem Ministerstva životního prostředí, to však bylo vydáno i přesto, že nebyly vyhodnoceny například dopady vážné havárie, nakládání s vysoce radioaktivními nebezpečnými odpady či nebyla dostatečně vzata v úvahu nejistota týkající se hydrologických podmínek pro provoz elektrárny.

Provoz dalších jaderných bloků bude ovlivňovat vodohospodářské poměry v dané oblasti, a to jednak s ohledem na dostatečné zásobování jaderné elektrárny chladicí vodou a také s ohledem na vodohospodářské poměry v tocích nad a pod jadernou elektrárnou. Pokud nebyly tyto faktory dostatečně vyhodnoceny v procesu EIA, je důležité aby se jim úřady - v tomto případě stavební úřad Třebíč - věnovaly již ve fázi územního řízení. To se bohužel v případě Dukovan zatím nestalo, dostatečné zásobování vodou i s ohledem na klimatické změny má být totiž řešeno až ve stavebním řízení. Takto to určilo Ministerstvo životního prostředí v souhlasném stanovisku EIA procesu. Přitom právě klimatické změny jsou v případě umístění jaderné elektrárny velmi důležitým faktorem. Vyplyvá z ostatně i z dokumentace EIA z roku 2017, kde se konstatuje, že, cit.: „Negativní vliv na průtok v toku má v daleko větší míře uvažovaná změna klimatu (70 %), nikoliv samotný odběr pro chlazení elektrárny (30%)“. To je, podle našeho názoru, závažný argument pro to, aby už nyní, ve fázi územního řízení, byly k dispozici relevantní podklady pro rozhodování. Tím spíše, že podle nejnovějších vědeckých poznatků byly klimatické modely o 40 % podhodnocené oproti tomu, co jsme zažívali v posledních 15 letech. Podle dřívějších předpovědí měl současný stav nastat až okolo roku 2040. V červnu tohoto roku na to v médiích upozornil klimatolog Pavel Zahradníček ze společnosti CzechGlobe Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd.

Spolek Jihočeské matky se přihlásil do právě probíhajícího územního řízení. Stavebnímu úřadu jsme zaslali námítku, ve které požadujeme doplnění dokumentace k územnímu řízení o hydrologické hodnocení vztahené k jednotlivým výkonovým alternativám nových jaderných bloků, které bude zohledňovat aktuální vědecké poznatky v oblasti klimatických změn.

Monika Machová Wittingerová

Vizualizace anglické univerzity v Redingu znázorňuje roční odchylky od průměrné dlouhodobé teploty v ČR za posledních 120 let. Modrá = podprůměrná, červená = nadprůměrná teplota. Čím sytější odstín, tím větší odchylka. Časová osa po letech zleva doprava (1901 až 2020).

(pokračování ze strany 1)

spotřeby, ale parná i suchá období, která s narůstající klimatickou změnou budou přicházet, budou i tak pro provozovatele znamenat problémy, které povedou k nutnosti regulovat provoz, případně odstavit elektrárnu.

Není to ale jen náš problém. Tepelná energetika (uhelné, plynové a jaderné elektrárny) stojí celosvětově za více než 40 % spotřeby vody.

V řadě evropských zemí jsou elektrárny odkázány na vodu z řek a před pár lety, v době extrémních veder, byl v některých tocích stav vody natolik kritický, že například jaderné elektrárny ve Francii, Švédsku a Německu musely být uzavřeny. Kromě toho, že byl v řekách malý průtok, dělaly problémy i vysoké teploty vody. Výpustí z elektráren by se voda dále ohřívala a ohrožovala by život živočichů a organismů v tocích.

Dostatečný průtok je zase důležitý pro odběry vody z toků, souvisí také s hladinou podzemních vod v nivách a je na něj navázáno např. vypouštění odpadních vod z čističek a jejich naředování v toku. Udržet potřebný průtok a teplotu vody je tedy důležité z vícero důvodů.

Jaderná energetika a voda

Nedostatek vody, který je v naší zeměpisné poloze průvodním jevem klimatických změn, může být překážkou pro bezproblémový provoz jaderných elektráren.

Jaderná energetika je často prezentována jako technologie, která má díky nízké produkci skleníkových plynů nahradit uhelnou energetiku pro období změny klimatu. Právě její závislost na vodě z ní ale dělá technologii potenciálně nespolehlivou.

Regulace výkonu elektráren v souvislosti s úbytkem a oteplováním vodních zdrojů bude znamenat pro provozovatele problém spojený s finančními ztrátami. Podrobně se tímto tématem zabývala např. zpráva „Vulnerability of US and European electricity supply to climate change“ z roku 2012. Autoři studie předpovídají, že do roku 2040 rostoucí teploty způsobí významný pokles výroby u 76 % všech elektráren s průtokovým a u 41 % s cirkulárním chlazením. V časovém intervalu 2031-2060 v letních měsících předpovídají pokles výkonu elektráren s cirkulárním chlazením o 8 % a s průtokovým chlazením o 12-19 %. Jedná se o prognózu vycházející z dostupných hydrologických dat a využití klimatických modelů.

Temelín a Dukovany

Zpracování hydrologických studií si vyžádaly i plány na stavbu nových jaderných zdrojů u nás. Akorát se nezabývaly ekonomickými dopady, nýbrž vlivem na životní prostředí. V rámci tzv. procesu EIA (posouzení vlivu stavby na životní prostředí) byl hodnocen nejprve nový jaderný zdroj v Temelíně a následně v Dukovanech. Ukázalo se, že problematika chlazení, respektive zachování potřebného minimálního průtoku pro udržení života v toku pod elektrárnou, a dalších témat souvisejících s výpustěmi chemikálií (včetně radioaktivních) do hydrosféry, představují nejvýznamější vlivy elektráren na životní prostředí. Hydrologické posouzení je zatíženo značnou nejistotou týkající se budoucího vývoje, a proto zde najdeme konstatování, že „negativní vliv na průtok má

jednoznačně v daleko větší míře uvažovaná změna klimatu, nikoliv samotný odběr pro chlazení elektrárny“.

I přes nejistotu v hydrologických podmínkách pro provoz nových jaderných reaktorů zejména od druhé poloviny století dostaly nové bloky v Dukovanech a v Temelíně od ministerstva pro životní prostředí zelenou. Mají vydané „certifikáty“ s kladným stanoviskem v rámci zmíněného procesu EIA. **Stanovisko EIA pro Dukovany** bylo vydáno v roce 2019 a krátce poté se začalo v zainteresovaných kruzích mluvit o tom, že původně uvažovaný výkon elektrárny je moc velký na to, aby bylo možné jej uchladiť. V souběhu se stávajícími bloky je „uchladitelný“ výkon maximálně do 1200 MW, přičemž uchazeči o zakázku, kteří v současnosti připadají v úvahu, nabízejí pouze výkonnější variantu.

Stanovisko EIA pro Temelín bylo prodlouženo na začátku roku 2021, neboť vypršela jeho desetiletá platnost. Součástí dokumentace EIA jsou hydrologické studie z let 2007 a 2009 a objevují se v nich například tyto dílčí závěry: „**Přes značnou nejistotu v předpovědi meteorologických veličin, která je ještě doplňována nejistotou ve vývoji společnosti, jež se odráží ve variantách řešení v podobě emisních scénářů, je možno na modelovaném povodí konstatovat značně negativní vliv změny klimatu na průtok, a to v případě jakéhokoliv z uvažo-**

vaných scénářů. Klimatický systém má značně složitou dynamiku a může se vždy vyvíjet nepředpokládaným směrem, nicméně uvedené rozpětí výsledků odpovídá pravděpodobnému rozpětí budoucích změn. Výstupy vodohospodářského řešení při porovnání s předchozími studiemi (Kašpárek a kol., 2007) rovněž naznačují, že současný způsob hospodaření s vodou v zásobním prostoru vodní nádrže Lipno I vzhledem k účelům nádrže (které ovlivňují využití zásobního prostoru nádrže pro akumulaci – viz kap. 3.3) může mít za podmínek klimatické změny v dlouhodobém i střednědobém výhledu negativní dopad na zabezpečení odběrů vody pro ETE.“

„Potenciální vliv oteplování na pokles průtoků byl v povodí Vltavy po Březí do určité míry kompenzován nárůstem srážek a také zvýšením relativní vlhkosti vzduchu, pokles průtoků se projevoval do roku 2001. Podle nárůstu rozdílu mezi výškou srážek a výškou odtoku lze usuzovat, že při pokračujícím oteplování, pokud by se dále srážky nezvýšily nebo poklesly, by se pokles průtoků projevil významně.“

Uvažovaná životnost nových reaktorů je 60 let i více, takže předpokládáme, že v provozu by byly ještě kolem roku 2100. Jaké bude v České republice klima? Bude dostatek vody pro chlazení?

Daniela Magersteinová

Mohelno - květen 2020 Vodní nádrže Dalešice a Mohelno na řece Jihlavě jsou zásobárnou chladicí vody pro jadernou elektrárnu Dukovany.

Foto: archiv Jihočeské matky

Chiho Sato byla hostem Černobylfestu v roce 2019. Představila na něm svůj dokumentární film *Silent voices*, na kterém pracovala spolu s manželem Lucasem. Narodila se v prefektuře Fukušima, kde žila do svých osmnácti let. Celá její rodina žije pouhých 60 km od havarované elektrárny FUKUSHIMA DAI-ICHI v tzv. dobrovolné evakuační zóně. Při její krátké návštěvě v roce 2019 jsme nestihli rozhovor, tak jsme se s oběma tvůrci po čase spojili aspoň na dálku a poprosili je o odpovědi na několik otázek k filmu a taky o jejich pohled na situaci ve Fukušimě 10 let po havárii.

Rozhovor

JČM: Můžete nám říci něco o prefektuře Fukušima před havárií?

Chiho: Prefektura Fukušima je široká již 200 kilometrů, je tedy poměrně rozlehlá. Havárií nebyla samozřejmě postížena celá. Došlo k ní v té části, která leží směrem k Tichému oceánu. Žila jsem tehdy v Paříži, takže jsem o té nehodě věděla tři dny jen z médií, nemohla jsem mluvit s rodinou. S otcem a matkou jsem se mohla spojit, až když tam skončil výpadek elektrického proudu. Říkali, že vše je v pořádku, dokonce žertovali. Měla jsem velké obavy, proto mě celkem překvapilo, že je ta situace příliš nešokovala.

Lucas: S Chiho jsme se potkali těsně před katastrofou v roce 2011, a když k ní došlo, Chiho měla samozřejmě velké obavy o svou rodinu v souvislosti s kontaminací a rizikem radioaktivity. Po nějaké době jsme se rozhodli natočit dokumentární film o tom, jak se věci ve

Fukušimě vyvíjejí a jak to vypadalo v její rodině, která příliš nechtěla o katastrofě a rizicích mluvit.

JČM: Co jste vy a vaše rodina věděli o jaderné elektrárně Fukušima? Pracoval v elektrárně někdo z širší rodiny? Jak ji lidé ve Fukušimě vnímali?

Chiho: V mé rodině nikdo v jaderné elektrárně nepracoval, ale byl tam můj strýc a ten pracoval na pozici, která se v Japonsku nazývá „whole body counter“.

Lucas: Po katastrofě podstoupili všichni občané Fukušimy kontrolu intenzity radioaktivity v těle. Whole body counter je velký skener, do kterého se vstupuje a který vypočítává míru výskytu radioaktivity v těle. Občané tak mohou zjistit, v jaké míře jsou kontaminováni a v průběhu času zjistit, zda se míra kontaminace zvyšuje.

Jiný kraj, jiný mrav

Na střechách domů solární panely, kousek za obcí větrné turbíny a bioplynová stanice. Ne, neocitli jsme se v Česku budoucnosti o pár desítek let napřed. Jen jsme zavítali do míst, kde obnovitelné zdroje nevnímají jako něco špatného, nespolehlivého a drahého.

Je to několik příkladů dobré praxe: Německé městečko Wildpoldsried s 2600 obyvateli vsadilo na výrobu energie z obnovitelných zdrojů. A vyplatilo se. Ročně přibude do obecní pokladny z prodeje nespotřebované elektriny kolem 4 milionů Eur. Holandsko jistě nemůžeme srovnávat se slunným Španělskem nebo severní Afrikou, přesto zde vyrostlo a funguje desíttisícové solární město Heerhugowaard. Dánský ostrov Samsø, kde žije 4100 obyvatel si 100% elektriny také vyrábí z obnovitelných zdrojů. Produkuje se zde v přepočtu na obyvatele nejméně emisí z celé Evropské unie.

Všechny tyto projekty jsou zajímavé nejen tím, že se díky nim vyrábí energie z obnovitelných zdrojů. Zajímou také tím, že jde o projekty komunitní, ze kterých mají výhody lidé, kteří zde žijí. Přitom nejde jen o finanční přínos pro obecní pokladny. Tato místa jsou i inspirací pro ty, kteří nevidí v obnovitelných zdrojích problém nýbrž výzvu pro cestu, jak energii vyrábět jinak než ve velkých centralizovaných zdrojích. Nezanedbatelný je i zájem turistů o moderní energetické trendy. I u nás bude přibývat podobných aktivit. Je to jen otázka času.

Monika Machová Wittingerová

foto: Wildpoldsried

Zdroj: Agentur für Erneuerbare Energien e.V.

JČM: Byli si zdejší lidé před jadernou katastrofou - po zemětřesení a vlně tsunami - vědomi nebezpečí, které hrozí v souvislosti s jadernou elektrárnou Fukushima Dai-ichi?
Chiho: Ano, hodně se o tom diskutovalo. Dokonce než se ta havárie stala, byl můj otec poněkud nervózní z možné katastrofy, z toho, co se může po zemětřesení a vlně tsunami ještě stát, a tak to řešil. Radioaktivita by dorazila do místa, kde žijeme, za 12 hodin. Takže měli 12 hodin na to najít auto a mít nějaký směr, kam jet. Trošku naplánovat únik před katastrofou...

Lucas: Nakonec, když k ní došlo, auto si stejně nevezal a neodjel.

Chiho: Ne, ale kdybychom byli malí, myslím, že by to bylo jiné. Ale v té době, 11. března 2011, tam byli jen můj otec, matka a prarodiče. Proto také asi moc nedbali na to, aby si ochránili své zdraví.

JČM: Do jaké míry obyvatelé Fukušimy vědí a chápou, co přesně se v elektrárně v době havárie a v následujících dnech, týdnech a měsících dělo?

Lucas: Společnost TEPCO nechtěla poskytnout všechny informace, a tak, ať už šlo o obyvatele Fukušimy nebo o všechny ostatní, vlastně nevěděli, co se stalo.

Chiho: Hned po katastrofě tvrdili, že bude potřeba jen ošetřit pracovníky z elektrárny.

Lucas: Teď je to tedy vláda, která se již několik let snaží obyvatele ujistit, že radioaktivita je trvale odstraněna, že je vše v pořádku a že Fukušima je jednou z nejméně kontaminovaných prefektur v Japonsku. Právě kvůli tomu všemu čištění, uklízení a tak...

JČM: V době nehody jste žila v Evropě. O čem jste mluvila se svou rodinou ve Fukušimě krátce po havárii? A o čem jste mluvila se svými přáteli v Evropě?

Chiho: Moji francouzští přátelé se opravdu o mne a o mou rodinu velmi báli. Takže jsem vysvětlovala, uklidňovala jsem je, že je všechno v pořádku. Pro ně to bylo těžké pochopit, protože v televizi po celém světě běžely vážné zprávy o Fukušimě, a lidé, kteří žijí ve Fukušimě říkají: "to bude v pohodě!" To je opravdu velký paradox. Takže jsem to celé chtěla vysvětlit svým přátelům, učitelům francouzštiny, a proto jsem s Lucasem začali natáčet náš dokument.

JČM: Jak reagovala vaše japonská rodina a přátelé, když se dozvěděli, že chcete o nehodě natočit film?

Chiho: Moji rodiče byli skvělí. Líbil se jim ten nápad, ale na druhou stranu, o svém životě moc mluvit nechtěli.

Lucas: V Japonsku je nesmírně obtížné mít osobní pohled na mnoho věcí, ale ještě více na takovou katastrofu, která postihne místní obyvatele. Výhoda, kterou jsme pro tento film měli, spočívala v tom, že se jednalo přímo o rodinu Chiho - její rodiče a širší rodinu. Její strýcové tento projekt přijali a byli zcela otevření diskusi. To vše je v ostatních dokumentech o Fukušimě, které se zaměřují buď na technické otázky, nebo na pohled občanů, velmi vzácné. Když to dělá někdo zvenčí, někdo cizí, kdo je mimo jádro rodiny, je nesmírně obtížné získat osobní a upřímné názory.

JČM: Jaký vliv měla na natáčení skutečnost, že váš manžel je Evropan a že jste natáčeli společný film?

Chiho: Hodně jsme se dohadovali. Protože, jak jsem řekla, chápu lidi odtamtud, z Fukušimy

(pokračování na straně 4)

(pokračování ze strany 3)

kteří nechtějí mluvit o katastrofě, protože chtějí žít svůj život jako by se nic nestalo. A my jsme se ptali na nebezpečnost radioaktivity, jak se mohou ochránit před radioaktivitou a jak mohou chránit zejména děti. A oni vlastně nechtěli odpovídat. Přemýšlela jsem, jak se pomaloučku přiblížit k lidem ve Fukušimě, ke své rodině. Lucas to ale měl jinak.

Lucas: Jako Francouz mám rád odpovědi, které jdou po podstatě a jsou konkrétní. Záběry jsme natočili také v Informačním centru o radioaktivitě ve městě Fukušima. Člověk, který měl občany města informovat o možném nebezpečí radioaktivity, byl ve skutečnosti pouze někdo, kdo měl lidi uklidňovat buď nepravdivými nebo bagatelizujícími informacemi či informacemi převrácenými realitu. Takže mě to štvalo. Když například říkal, že jaderné elektrárny v Japonsku jsou velmi bezpečné, a že bychom se měli mít na pozoru před jadernými elektrárnami v Číně nebo Koreji, chtěl jsem říct: „Ano, ale ta, která vybuchla, byla japonská! A proč explodovala? Jaká je pravděpodobnost, že se to bude opakovat?“ Měl jsem tedy podobné otázky, trochu hlubší, na které se Chiho nezepala. A to mě dost znervózňovalo. Takových případů bylo během natáčení několik. Nebo jsme se například neshodli na tom, jak získat informace. Ale vlastně je to také proto, že jsem o Japonsku ještě nevěděl dost. A je pravda, že v této zemi nelze získat odpovědi tím, že si půjdete paličatě za svým.

JČM: Film je velmi působivě rámován vašimi rodinnými vztahy. Jak ho přijala vaše rodina, vaši blízcí a známí?

Chiho: Moje rodina nás přijala velmi dobře, i samotné natáčení. A nakonec se jim film líbil.

JČM: Znamenalo to pro ně nějakou změnu?

Chiho: Ano. Zvláště pro mou matkou. Mluví konečně otevřeně, bez zábran o svých obavách z nebezpečí. Je to vlastně pro mne takový dar.

Lucas: Teď, když se tam vracíme už s našimi dětmi, maminka Chiho si dává pozor na to, co nám dává - hlavně minerálky nebo produkty, které nejsou regionální.

JČM: Jak z vašeho pohledu změnila nehoda život vašich příbuzných a celého regionu?

Chiho: Myslím si, že na to není jednoduchá odpověď, protože se vše postupně vyvíjí, stejně jako lidé, kteří žijí ve Fukušimě, včetně mých blízkých. Ze začátku měli mnohem větší strach, ale postupně se začala diskuze o katastrofě vytrácet. A stejně tak o radioaktivitě. Moje rodina ale o tom mluvila mnohem více, takže

takové zábrany nemají. Ale pro ostatní Japonce je tohle téma stále tabu. Je to čím dál horší, nechtějí o tom mluvit formálně ani neformálně. Lucas: Ano, je to tak. Z pohledu vlády a jejích současných kroků je cílem ukončit špatnou pověst Fukušimy a obavy z radioaktivity. Proto tam na olympijské hry odjel olympijský oheň z vesnice, která se nachází 20 km od Fukušimy Dai-ichi.

Greenpeace v roce 2019 našlo na parkovišti v obci stopy radioaktivity. Také jsem tam jel udělat malou reportáž.

Je pravda, že se říká, že je vše uklizeno, že je vše pod kontrolou a podobně. Ale samozřejmě existuje spousta míst, kde jsou stále radioaktivní částice. A protože se stejně kope pořád to samé, odstraní se 5 cm z míst, kde se zjistí radioaktivita, ale všude kolem se to nechá tak, jak to je. A jakmile dojde k přívalovým deštům, radioaktivní částice se vždy vrátí na stejné místo. Letos vláda oznámila, že začne vypouštět kontaminovanou vodu do Tichého oceánu. Odborníci se přou: jedni říkají, že to není bezpečné a druzí ujišťují, že to bezpečné je.

Lucas: Konkrétně se však v regionu mnoho nezměnilo. Myšlenky, že region je třeba oživit, jsou rovněž legitimní. Je pravda, že prefektura Fukušima je, jak Chiho zmínila na začátku, velmi rozlehlá. Jsou místa, která byla samozřejmě velmi kontaminovaná, ale jsou i taková, která nebyla kontaminovaná vůbec. V nekontaminovaných oblastech například zemědělci, protože mají své produkty z prefektury Fukušima, nemohou vůbec prodávat. Tím pádem se potýkají s velkými ekonomickými problémy. Existuje tedy skutečná snaha oživit celou prefekturu tím, že se všechny problémy spojené s radioaktivitou a jadernou energií zametou pod koberec.

JČM: Položila jste si otázku, zda byste ve filmu nechtěla udělat něco jiného?

Chiho: Situace je trochu jiná, protože od natočení filmu mám dvě děti. Ve filmu se ptám já své rodiny, ale teď spíš uvážuji nad odpověďmi na otázky našich dětí. Úhel pohledu je trochu jiný.

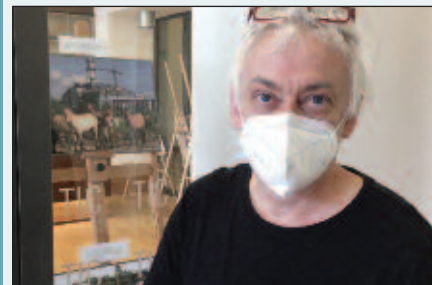
Lucas: Na tomto filmu bych toho moc neměnil. Myslím, že je velmi dobrý, až na pár technických problémů, které bych asi vylepšil. Ale navzdory chybám ve filmu, navzdory neshodám, které jsme měli a navzdory tomu, že jsme měli někdy rozdílné názory na to, jak tento film natočit, si myslím, že je docela věrný našim oběma pohledům.

Kráčeno. Celý on line rozhovor je možné zhlédnout na www.cernobyfest.cz.

Z naší činnosti

K výročí havárií v Černobylu (35 let) a Fukušimě (10 let) jsme letos připravili nebo se podíleli na přípravě několika akcí. Náš minifestival filmů Černobyfest se po loňské úplné odmítky kvůli koronaviru přesunul do on line prostoru. Na našem webu cernobyfest.cz jsme pro studenty a žáky připravili filmy věnované oběma haváriím a celou řadu dalších audio a video materiálů. Podle ohlasů měla tato forma úspěch a pomohla zpestřit distanční výuku. Věříme, že příští rok už budeme moci studenty opět pozvat do kina a přivítat zajímavé hosty, nicméně díky pozitivní zkušenosti s on line verzí ji pravděpodobně zachováme, aby se mohly virtuálně účastnit i školy, pro které je osobní účast nemožná.

V dubnu byla v Písku k vidění výstava fotografa a publicisty Václava Vašků s názvem Vzpomínky na Černobyl. Vzhledem k tomu, že kvůli antikovidovým opatřením byla možnost navštívit výstavu omezena pro návštěvníky knihovny a ještě k tomu bylo možné zhlédnout výstavu jen „za sklem“, zajistili jsme virtuální prohlídku výstavy na kanálu youtube pod odkazem <https://www.youtube.com/watch?v=JaewautsDZl&t=15s> nebo přímo na webu cernobyfest.cz. Na výstavu navazovala on line beseda s Václavem Vašků. Obě akce jsme spolupřáteli s Městskou knihovnou Písek. Na fotce Václav Vašků při instalaci výstavy.

Více na www.cernobyfest.cz.

Foto: archiv Jihočeské matky

1. září jsme ve zlivské kavárně uspořádali literární podvečer s autorem knih Antonína Pelíška Lidé od Temelína a A po nás planina. Po roce 1990 zmizelo z mapy 6 vesnic - Křtěnov, Temelínec, Knín, Březí, Podhájí a Jaroslavice. Domov muselo opustit 500 lidí. Do Zlivi odešli především lidé ze zaniklé obce Křtěnov - někteří z nich dorazili do kavárny pro knížku a autogram. Získali jsme zde nové kontakty na rodáky, nové příběhy. Besedovalo se i hrozbě hlubinného úložiště v blízké lokalitě Janoch.

Foto: Archiv Jihočeské matky

V listopadu 2021 vydalo: Jihočeské matky, z.s.,

K. Buriana 3, Č. Budějovice, 370 01

E-mail: jihoceske.matky@ecn.cz

Tel.: +420 603 516 603

www.jihoceskematky.cz

Registrováno: Ministerstvo kultury ČR,

reg.č. MK ČR E 21194

